

Asia: VN/20084/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella kohdennettavan rahoituksen osuuden nostaminen 1 prosentista 1,5 prosenttiin sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta ja asukasperusteisen osuuden vähentäminen 0,5 prosenttiyksiköllä (3 §)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen huomioiminen hyvinvointialueiden rahoituksessa kannustavana elementtinä on lähtökohtaisesti hyvä asia. Hyte-kertoimen perusteella maksettavan rahoitusosuuden maltillinen 0,5 prosenttiyksikön korotus on Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan kannatettava. Hyte-rahoituksen osuuden lisäys tulisi kuitenkin vähentää palvelutarpeen perusteella kohdentuvasta rahoituksesta, ei asukasperusteisesta osuudesta. Hyte-kertoimen päivittämättä jättämistä siirtymätasauksiin kaupunki pitää oikeana ratkaisuna sen kannustinvaikutuksen vuoksi.

Helsingin kaupunki esittää huomiona, että pääkaupunkiseudulla on monia väestörakenteeseen liittyviä alueellisia erityispiirteitä, kuten esimerkiksi segregatio ja alueelliset terveyserot. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöllä on vain rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa alue- ja väestörakenteeseen.

2. Hyte-kertoimen laskentatavan täsmentäminen kannustavammaksi (15 § ja asetus)

Helsingin kaupunki pitää välttämättömänä, että hyte-indikaattoreita kehitetään. Mallin tulee olla periaatteiltaan mahdollisimman selkeä ja läpinäkyvä. Hyte-kertoimen määrittelystä ja muodostamisesta tulee saada yksityiskohtaisempaa tietoa. Hyte-kerroinmallia ei pidä kehittää aiempaa monimutkaisemmaksi.

Kehitystyössä on varmistettava, että hyte-kertoimen indikaattorien valinta sekä kertoimen laskemisen logiikka on selkeämpää ja nykyistä läpinäkyvämpää. Ottaen huomioon hyvinvointialueiden käynnistysvaiheessa ilmenneet erilaisiin tietopohjiin ja kirjaamiskäytäntöihin liittyvät eroavaisuudet ja tietopohjien poikkeavuudet, tulee myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tietopohjan laatu varmentaa riittävällä tavalla ja varmistaa aineiston oikeellisuus. Hyvinvointialueilla tulisi olla mahdollisuus osaltaan varmentaa laskennassa käytetty aineisto siltä osin, kuin se on sidoksissa hyvinvointialueiden omiin tietoihin.

Helsingin kaupunki ei kannata lakiesityksessä ehdotettua suhteellisten muutosten tarkastelua indikaattoreissa absoluuttisten muutosten sijaan. Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan hyte-indikaattoreissa tulisi tarkastella absoluuttisia toteumia. Esityksen merkittävä puute on se, että siitä ei käy ilmi, miten ja mihin muutoksia suhteutetaan. Tältä osin esitystä tulee muuttaa.

Huomiot hyte-kertoimen sisältämiin indikaattoreihin

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat -indikaattorin tulisi Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan kattaa perustoimeentulotukea saaneet. Indikaattori huomioi myös henkilöt, joille on myönnetty täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea. Näiden toimeentulotukilajien ei tulisi sisältyä indikaattoriin. Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoitus on nimenomaan edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä nimensä mukaisesti ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Ehkäisevän työn ei tulisi vaikuttaa kertoimeen negatiivisesti.

Psykiatriset potilaat tulisi huomioida kattavammin osana hyte-työtä. Tällöin työ kohdentuisi suuressa riskissä olevien terveyden edistämiseen ja olisi osa terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen tähtäävää toimintaa. Esimerkiksi tiedot psykiatrian avohoidossa tehdyistä alkoholin mini-interventioista tulisi tilastoitua hyte-kertoimeen.

Työttömien terveystarkastukset -indikaattorin tulee huomioida myös sähköisesti tehdyt tarkastukset ilman, että tietoja pitää manuaalisesti siirtää järjestelmästä toiseen. Alueita ohjataan tuottamaan ja kehittämään digitaalisia palveluja, mutta tällä hetkellä digitaalisesta terveystarkastuksesta (kansallinen Omaolo) ei tilastoidu tarvittavia tietoja THL:lle.

3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella vuodesta 2026 kohdennettavaa rahoitusta ei otettaisi huomioon aluekohtaisissa siirtymätasauksissa (35 § 8 mom.)

Lakiesityksessä esitetyissä laskelmissa tarkastellaan lakiesityksen kokonaisvaikutuksia alueiden saamaan rahoitukseen. Tämä tarkastelutapa ei ole oikea eikä perusteltu.

Hyte-kertoimen laskennallinen rahoituslisä on tarkoitettu kannustamaan vaikuttavaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Kun esityksessä samanaikaisesti ehdotetaan siirtymätasauksen määräaikaisen leikkauksen kohdentamista vain Helsinkiin, tarkoittaa tämä käytännössä hyte-kertoimen kannustinvaikutuksen poistumista Helsingiltä. Kannustinvaikutuksen poistaminen Helsingiltä ei ole millään tavalla hyväksyttävää, eikä perusteltua ja se on lisäksi täysin lakiesityksessä esitettyjen perustelujen vastainen. Perusteluissa korostetaan hyte-kertoimen kannustavan hyvinvointialueita asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

4. Kertaluontoisten säästöt siirtymätasauksista vuosina 2026 ja 2027 (35 § uusi 6 mom.)

On täysin perusteetonta, että siirtymätasauksen leikkaus – tai mikään muukaan rahoitusta vähentävä muutos – kohdennetaan alueille, ”joilla laskennallinen rahoitus suhteessa kustannuksiin on rahoitusmallin toimivuudesta saadun tiedon perusteella turvattua eikä vähennyksen siirtymätasauslisän siten arvioida vaarantavan palveluiden järjestämiseksi riittävää rahoitusta”.

Perusteena käytetään tällöin alueiden nykyistä taloustilannetta. Ehdotus antaa vahvan viestin, että jatkossakin rahoituksen kohdentumista voidaan muuttaa täysin mielivaltaisesti ja yllättäen yksittäisten alueiden taloudellisen tilanteen perusteella. Tämä poistaa rahoitusmallista kannustavuuden, ja murentaa mahdollisuuden rakentaa sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen

talous Suomessa edes jollakin aikataululla kestäväälle pohjalle. Jos esitys toteutetaan, on todennäköistä, että yksikään hyvinvointialue ei tule enää pyrkimään tasapainoiseen tulokseen.

Helsingin kaupunki vastustaa ehdotusta siirtymätasauksen leikkauksen kohdentamisesta vain Helsingille. Rahoitusmallin kannustavuus katoaa, jos hyvinvointialueen saavuttaessa tasapainoisen taloustilanteen, sitä uhkaakin rahoituksen leikkaaminen. Kun alueilla ei ole kannustinta tehdä tuottavuutta parantavia uudistuksia, on todennäköisenä seurauksena kustannusten kasvu valtakunnallisesti. Tätä koko järjestelmään kohdistuvaa valtakunnallista haittavaikutusta ei esityksessä ole lainkaan huomioitu. Haittavaikutus voi olla valtava, koska se vaikuttaa jokaisen hyvinvointialueen toimintaan.

Lakiesityksen siirtymätasauksen kertaluonteisten säästöjen kohdentamisen vaikutukset Helsinkiin ovat merkittävät. Jos esitetty 35 miljoonan euron siirtymätasausleikkaus kohdennettaisiin vain Helsingille, laskennallisesti se tarkoittaisi esimerkiksi lähes 300 000:a terveyskeskuslääkärikäyntiä tai 700 000:ää kotihoidon käyntiä. Lisäksi on oleellista huomioda, että leikkaus vaikuttaisi myös Helsingin mahdollisuuksiin rahoittaa HUS-yhtymän toimintaa riittävästi, vaikka myös HUS-yhtymä on onnistunut saamaan taloutensa tasapainoon toteuttamalla merkittäviä sopeutustoimia.

Hallituksen esitystä tulee ehdottomasti muuttaa siten, että julkisen talouden suunnitelmassa linjattuja säästötoimenpiteitä vuosille 2026 ja 2027 ei kohdisteta vain Helsingin kaupungille. Helsingin näkemyksen mukaan kertaluonteiset julkisen talouden suunnitelmassa linjatut säästötoimet tulee tehdä tasaisesti kaikilta alueilta laskennallisen rahoituksen suhteessa. Näin kohdentamisen vaikutus hyvinvointialueille olisi alle 0,1 prosenttia niiden toimintamenoista. Tämän suuruisen säästötoimenpide ei vaaranna mitenkään lakisääteisten palveluiden järjestämistä millään alueella.

Lainsäädännön mukaan hyvinvointialueen on hyväksyttävä taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Valtiovarainministeriön julkaisemien rahoituslaskelmien muutokset ovat olleet laskelmien välillä merkittäviä. Esimerkiksi 22.11.2024 ja 20.12.2024 julkaistujen rahoituslaskelmien välinen ero oli noin 24 miljoonaa euroa valtakunnan tasolla. Rahoitusjärjestelmässä on merkittävää laskennallista epävarmuutta, joka voi lyhyelläkin ajalla muuttaa laskelmia valtakunnan tasolla. Tämä epävarmuus tekee lähes mahdottomaksi talouden pitkjänteisen ja vastuullisen suunnittelun. Tähän peilaten, on täysin poikkeuksellista, että 35 miljoonan euron säästötavoite viedään säädöstasolle yhtä sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen järjestäjää koskien.

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala on hoitanut talouttaan hallituksen tavoitteiden, linjausten ja odotusten mukaisesti vastuullisesti menokasvua hilliten. Lisäksi Helsinki on ennakkoluulottomasti toteuttanut tasapainoisen talouskehityksen varmistamiseksi muutosohjelmaa. Muutosohjelmalla on saavutettu vuosina 2023–2024 säästöjä ja tulonlisäyksiä 68 miljoonalla eurolla.

Helsinki toteuttaa erittäin määrätietoisesti tavoitetta sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelujen tuottamisesta vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti. Helsingin asukaskohtaiset sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen menot olivat vuonna 2023 hyvinvointialueista toiseksi pienimmät ja palvelutarpeeseen suhteutettuna ne olivat viidenneksi pienimmät. Helsingin saama asukaskohtainen valtionrahoitus on joka vuosi maan matalimpien joukossa.

Esitysluonnoksessa leikkauksen kohdentumista Helsingille perustellaan alueen ylijäämällä ja jälkikäteistarkistusosuuden suuruudella. On todennäköistä ja toivottavaa, että alueiden alijäämät

eivät enää kasva. Hyvinvointialueiden omien arvioiden mukaan lähes puolet alueista tulevat olemaan kumulatiivisesti ylijäämäisiä vuonna 2026 ja vuonna 2027 noin neljännes alueista kerryttäisi enemmän ylijäämää kuin Helsinki. Näin ollen Helsingillä ei ole muita alueita parempaa kykyä ottaa vastaan siirtymätasauksen leikkausta. Kun alijäämät pienenevät, vähennetään jälkikäteistarkistusta vastaavasti. Kun alueiden talous kokonaisuudessaan kääntyy ylijäämäiseksi, jälkikäteistarkistus kääntyy negatiiviseksi eli jälkikäteistarkistusta aletaan huomioda alueiden rahoitusta vähentävästi samassa suhteessa, kuin sitä on alun perin alueille kohdennettu.

Jälkikäteistarkistuksen malli on tietyiltä osin altis kritiikille. Talouspolitiikan arviointineuvosto on kiinnittänyt huomiota siihen, että rahoitusmalli (jälkikäteistarkistusk mekanismi) tuottaa nykytilanteessa epätarkoituksenmukaisen heilurimaisen lopputuloksen. Nykyinen menettely hankaloittaa alueiden talouden hallintaa – myös jälkikäteistarkistuksesta hyötävien alueiden. Jälkikäteistarkistukseen liittyvät muutostarpeet tulee joka tapauksessa korjata jälkikäteistarkistuksen mekanismia muuttamalla. Mallin kannustevaikutuksia ei saa muutoksissa purkaa

Siirtymätasauksen asemasta osana rahoitusmallia

Siirtymätasaus on olennainen osa rahoitusmallia. Siirtymätasauksella tasataan siirtyneiden kustannusten ja teoreettisen laskentamallin tuottamaa rahoituksen erotusta. Siirtymätasaus ei ole erillistä, laskennallisen rahoituksen päälle joillekin alueille annettavaa rahaa. Jos hyvinvointialueiden aloittaessa olisi siirrytty suoraan uuteen laskentamalliin, osa alueista olisi saanut ilman perusteita merkittävän tason noston rahoitukseen, osalta puolestaan olisi leikattu rahoitusta merkittävästi verrattuna toteutuneisiin kustannuksiin. Siirtymätasaus siis ainoastaan tasaa ja jaksottaa rahoituksen vuosittaista siirtymistä esimerkiksi Helsingistä muualle Suomeen.

Alueiden ali- tai ylijäämät eivät ole seurausta siirtymätasauksesta. Helsingin kaupungin sosiaali-terveys- ja pelastustoimialan tasapainoiseen tulokseen ovat vaikuttaneet vastuullisen taloudenpidon lisäksi muun muassa tiettyjen ostopalvelusopimusten maltillinen kustannuskehitys ja hallinnassa ollut vuokratyövoiman käyttö.

Esitys antaa vahvan ja vääräläisen viestin siitä, että julkisen organisaation ei kannata toimia taloudellisesti. Helsingin kaupunki, sen henkilöstö ja päätöksentekijät ovat olleet vahvasti sitoutuneita sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan muutosohjelman toimeenpanoon, joka on tuottanut säästöjä ja tulolisäyksiä 68 miljoonalla eurolla. Lakiesityksessä ehdotetaan, että tästä saavutetusta tuottavuuden parantamisesta viedään kerralla yli puolet pois. Esitys on vastuuton, eikä sitä tule viedä tällaisena eteenpäin.

5. Lakisääteinen päivitys terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon laskennallisten kustannusten painotuksiin vuoden 2023 kustannustietojen perusteella (13 §)

Lisäksi terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon laskennallisten kustannusten painotuksiin (sektoripainoihin) esitetään lakisääteisiä muutoksia. Painotusten tarkoituksena on, että laskennallisen rahoituksen perushinnat kuvaisivat mahdollisimman tarkasti hyvinvointialueiden todellista kustannusjakaumaa. Hallituksen esityksessä todetaan, että nämä painot ovat muuttuneet melko paljon kolmessa vuodessa ja siten painotusten muutokset vaikuttavat myös osaltaan rahoituksen jakautumiseen. Erikoista on, että Helsingissä painojen muutos pienentää rahoitusta noin 7,4 miljoonalla eurolla, vaikka etenkin sosiaalihuollossa palvelujen tosiasiallinen tarve ei näy Helsingin rahoituksessa. THL:n seuraamat indikaattorit osoittavat Helsingille nimenomaan keskimääräistä korkeampaa sosiaalihuollon tarvetta Helsingissä, kun taas rahoituksessa käytettävät

indikaattorit eivät. Tämä kuvaa valitettavan hyvin rahoitusmallin tarvetekijäperusteisuuden kypsyttömyyttä ja virheellisuutta.

6. Aluekohtaisten terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon tarvekertoimien laskenta kahden vuoden tietojen perusteella (14 §)

Nykyisen tietopohjan vaillinaisuuden vuoksi Helsingin kaupunki kannattaa sitä, että hyvinvointialuerahoituksen määräytymistekijöitä muutetaan hallituksen esityksen mukaisesti siten, että aluekohtaisten terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon palvelutarvekertoimien laskennassa tiedot otetaan kahdelta viimeiseltä vuodelta ja siten palvelutarvekerroin määräytyy keskiarvona.

Hyvinvointialueiden rahoitusmallissa keskeiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeeseen perustuvat määräytymistekijät lasketaan terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon palvelukertoimien avulla. Tarvekertoimet saadaan THL:n rekisteritietojen perusteella, jotka hyvinvointialueille lasketaan vuosittain. Hyvinvointialueet ovat vasta käynnistyneet, joten on yhteisesti tunnistettu, että saatavilla oleva tietopohja on asettanut osin rajoitteita. Esimerkiksi sosiaalipalvelujen ehkäisevän ja edistävän työn resursseista ja toiminnasta ei ole vielä vertailukelpoista tietoa saatavilla kaikilta alueilta.

Esimerkiksi syksyllä 2024 julkaistujen hyvinvointialueiden uusien rahoituslaskelmien yhteydessä tuli esiin, että THL:n lopulliset tarvekertoimet vuodelle 2025 poikkesivat merkittävästi ennakkollisista rahoituslaskelmissa käytetyistä ennakkotarvekertoimista joidenkin alueiden osalta. Tämä johtui alueiden jälkikäteen tekemistä diagnoosien tietotoimituksista. Muutokset heijastuivat aluekohtaiseen rahoitukseen paikoin erittäin merkittävästi. Tämä kuvaa tietopohjan ja kirjaamiskäytäntöjen eroja ja läpinäkymättömyyttä ja yksittäisten tietotoimitusten suurta merkitystä rahoituksen alueelliselle kohdentumiselle. Tietopohjaan liittyvät tämänkaltaiset epäselvyydet asettavat järjestelmän alttiiksi myös epätarkoituksenmukaiselle edunvalvonnalle.

Nykyisen tietopohjan vaillinaisuuden vuoksi Helsingin kaupungin kanta on, että hyvinvointialuerahoituksen määräytymistekijöitä muutetaan hallituksen esityksen mukaisesti siten, että hyvinvointialuekohtaisten terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon palvelutarvekertoimien laskennassa ottaa huomioon hyvinvointialueiden tiedot kahdelta viimeiseltä vuodelta ja siten palvelutarvekerroin määräytyy keskiarvona. Näin varmistutaan siitä, että alueiden erot kirjaamiskäytännöissä ja mahdolliset alkuvaiheen tietojärjestelmiin liittyvät tekniset haasteet eivät heiluta suuresti alueiden saamaa rahoitusta ja siten hankaloita alueiden talouden ennakoitavuutta sekä hallittavuutta.

7. Pelastustoimen riskikertoimen tekijöiden ja niiden painokertoimien tarkistaminen (23 §)

Pelastustoimen riskikertoimen laskentaperusteet aiheuttavat tilanteen, jossa Helsingin riskikertoimesta johtuva rahoitusosuus on kohtuuttoman pieni, sillä laskennallisen rahoituksen osatekijänä olevat riskitekijät eivät perustu aidosti alueen onnettomuusriskeihin. Helsingin riskikerroin on pelastustoimen alueista pienin, huolimatta siitä, että yli 24 prosenttia valtakunnan riskiluokan I ruuduista sijaitsee Helsingissä. Riskiluokkien I ja II käsitleminen keskenään samalla painoarvolla ja riskitekijöiden vaikutuksen laimentaminen alueen väkiluvulla eivät ole todellisten onnettomuusriskien näkökulmasta mitenkään loogisesti perusteltavissa. Helsingissä sijaitsee myös paljon yhteiskunnan kannalta kriittistä infrastruktuuria, jota ei huomioida riskikohteina rahoituksen laskennassa käytännössä lainkaan. Helsingin kaupunki pitää erittäin tärkeänä, että sisäministeriö arvioi vuosien 2025 ja 2026 aikana toteutettavassa hyvinvointialueiden pelastustoimen palvelutarpeen määrittelyyn liittyvässä tutkimushankkeessaan riskikohteiden painokertoimien lisäksi

myös rahoituksen perusteena olevien riskikohdetyyppien listaa. Tämän listan tulisi huomioida kansallisesti merkittävät riskit pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaisesti.

Helsingin kaupunki katsoo, että hallituksen esityksen vaikutusten arviointi pelastustoimen rahoitukseen esitettyjen muutosten osalta ei ole tarvittavalla tasolla. Lakiin ja asetukseen tehtäväksi ehdotettujen muutosten vaikutukset tulisi arvioida huolellisesti hyvissä ajoin ennen muutosten esittämistä.

Painokertoimista säätämisen siirtäminen asetuksesta lakiin ja muutoksiin tarvittava tietopohja

Riskiluokkaan I ja II kuuluvien ruutujen painokertoimien riskiperustaisuutta ei ole vielä toistaiseksi tarkasteltu tarvittavalla tavalla. Painokertoimien määrittämisen siirtäminen asetuksesta lakiin ei ole perusteltua ennen kuin nykyisten kertoimien oikeellisuus on tarkistettu ja kertoimet säädetty riskiperustaisiksi. Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan sisäministeriön on ennen tällaista muutosta selvitettävä eri riskiluokkiin kuuluvien ruutujen edustama todellinen resurssitarve.

Riskiluokkien I ja II painoarvot

Riskiluokkien I ja II ruudut eroavat selkeästi toisistaan sekä edustamansa riskin että pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen niille asettamien vaatimusten osalta. Voimassa oleva lainsäädäntö ja toimintavalmiuden suunnitteluohje yhdessä tuottavat tilanteen, jossa vaaditun palvelutason tuottaminen riskiluokan I ruutuun vaatii enemmän resursseja kuin riskiluokan II ruutuun, ilman että pelastustoimen alue saa suurempia resursseja palvelun tuottamiseen. Riskiluokan I tiukempi toiminta-aikavaatimus tarkoittaa käytännössä tiheämpää palveluverkostoa ja siten suurempia tila-, kalusto- ja henkilöstökuluja. Helsingin kaupunki katsoo, että nykytilanne on epälooginen, ja että riski luokan I ruudun tulisi saada riskiluokan II ruutua korkeampi painoarvo riskikertoimen laskennassa.

Asukasmäärä riskikertoimen jakajana

Asukastiheys on sisällytetty pelastustoimen rahoituksen laskentaan yhtenä kolmesta määräytymistekijästä. Asukasmäärän sisällyttäminen myös riskikertoimen laskentaan jakajana on aiheetonta, ja heikentää suhteettoman paljon asukasmäärältään suurempien alueiden rahoitusta. Helsingin kaupunki katsoo, että suuren asukastiheyden sisältyessä rahoituksen laskentaan rahoitusta heikentävänä tekijänä olisi riskikerrointa laskettaessa aiheellista laskea riskiruutujen ja riskikohteiden painoarvoja suhteuttamalla niitä alueen asukasmäärään. On epäloogista ja ristiriitaista, että laskennallisen rahoituksen perustana oleva riskikerroin on sitä matalampi, mitä suurempi pelastustoimen alueen asukasluku on.

Riskikohteiden sijoittuminen ja niitä sisältävien ruutujen sisällyttäminen riskikertoimeen

Helsingin kaupunki pitää säännökseen ehdotettua muutosta riskikohteita sisältävien ruutujen huomioimisesta vain yhden ruudun osalta loogisena ja tasavertaistavana. Riskikohteen sijoittuminen maantieteellisesti useamman ruudun alueelle ei tarkoita sitä, että kyseisen kohteen edustamiin riskeihin varautuminen vaatisi pelastustoimen alueelta yhden ruudun alueelle rajoittuvaa kohdetta suurempia resursseja.

Muita huomioita lausunnoilla olevasta esitysluonnoksesta

Helsingin kaupungin näkemykset lakiesityksestä

Helsingin kaupunki vastustaa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettuja muutoksia koskien siirtymätasauksen kertaluonteisen siirron kohdistumista Helsinkiin, pelastustoimen riskikertomien muutoksia, hyte-rahoituksen osuuden lisäyksen vähennystä asukasperusteisuudesta sekä suhteellisten muutosten tarkastelua hyte-indikaattoreissa. Esitys on siirtymätasauksen kertaluonteisten säästöjen osalta vastuuton, eikä sitä tule viedä tällaisenaan eteenpäin.

Kaupungin näkemyksen mukaan rahoitusjärjestelmän tulee palkita tehokkuudesta sekä varojen tarkoituksenmukaisesta käytöstä eikä kannustaa rahoituksen täysimääräiseen käyttämiseen. Lakiesitys on muutoksille esitettyjen perustelujen vastainen ja valtion parhaillaan valmistelussa olevien hyvinvointialueiden valtakunnallisten tavoitteiden vastainen. Yhtenä valtakunnallisena tavoitteena on toiminnan ja talouden uudistamisen jatkaminen kunnianhimoisesti jokaisella alueella ja valtakunnallisesti. Nyt ehdotettu esitys rahoituslain muuttamiseksi vie käytännössä kaikki kannustimet edellä mainitun tavoitteen edistämiseksi. Esitys merkitsee, että alueita rangaistaan vastuullisesta taloudenpidosta eli alueen saavuttaessa tasapainoisen taloustilanteen, rahoitusta leikataan ja kohdentumista muutetaan mielivaltaisesti. Aihepiiriin tutkimustenkin (esim. Kortelainen, Mika; Kotakorpi, Kaisa & Lyytikäinen, Teemu (2021): Hyvinvointialueiden rahoitusmallin kannustinvaikutukset; Kansantaloudellinen aikakauskirja 2/2021) perusteella on lähes varmaa, että tällainen muutos johtaa kustannusten kasvuun valtakunnallisella tasolla, sillä se vahvistaa kannustinta käyttää rahoitus täysimääräisesti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen tulee olla ennakoitavaa ja vakaata ja rahoitusjärjestelmän oikeudenmukainen. Ehdotus kertaluonteisen säästön kohdentumisesta epätarkoituksenmukaisin periaattein vain yhdelle järjestäjälle vaikeuttaa oleellisesti talouden hallintaa, ja rapauttaa yleistä luottamusta rahoitusjärjestelmän toimivuuteen ja oikeudenmukaisuuteen.

Muita huomioita lausunnolla olevasta esitysluonnoksesta

Helsingin kaupunki kiinnittää huomioita esitysluonnoksen sivulla 58 olevaan harhaanjohtavaan taulukkoon 24 ja vaatii sen poistamista. Taulukossa kuvataan siirtymätasauksen muutosta, mutta kokonaisvaikutukset on arvioitu väärin. Esityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa ei voi ottaa huomioon hyte-kertoimen vaikutuksia siirtymätasaukseen. Tämä esitystapa poistaa alueilta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoituksen kannustinvaikutuksen, jolla muutosta rahoitukseen perustellaan.

Salminen Kaarina
Helsingin kaupunki - Kaupunginhallitus 3.3.2025 § 122